

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	06/20/2018
Spisová značka:	4 Tdo 302/2018
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2018:4.TDO.302.2018.1
Typ rozhodnutí:	USNESENÍ
Heslo:	Důvod dovolání pro právní vady rozhodnutí Náhrada nemajetkové škody
Dotčené předpisy:	§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. § 2958 předpisu č. 89/2012Sb. § 2959 předpisu č. 89/2012Sb.
Kategorie rozhodnutí:	C

4 Tdo 302/2018-28

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 20. 6. 2018 o dovolání obviněného **P. Š.**, proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. 5 To 279/2017, v trestní věci vedené u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 2 T 172/2016, takto:

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného **odmítá**.

Odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 15. 5. 2017, sp. zn. 2 T 172/2016, byl obviněný P. Š. (dále jen obviněný, popř. dovolatel) uznán vinným přečiny usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku a těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Uvedených přečinů se podle skutkových zjištění tohoto soudu

dopustil

tím,

že:

*v T., okres B. –v., dne 5. července 2016 v 18.25 hodin řídil na silnici III. třídy č. 4179 označené jako vedlejší ve směru od obce T. dodávkové vozidlo Fiat Ducato, přičemž při přeježdění hlavní pozemní komunikace (silnice II. třídy č. 430 v km 9,531) v přímém směru nerespektoval svistou dopravní značku „Dej přednost v jízdě“ a nedal přednost v jízdě z levé strany po hlavní komunikaci jedoucímu osobnímu automobilu Seat Ibiza, které řídil poškozený P. P., s nímž ve vozidle cestovali jeho manželka L. P., jeho dcera XXXXX *) a jeho syn YYYYY *) , následkem čehož na komunikaci hlavní došlo ke střetu vozidel, a to tak, že obžalovaný s vozidlem Fiat Ducato čelně narazil do pravého boku osobního automobilu Seat Ibiza. Následkem střetu utrpěla L. P. polytrauma, tedy sdružené poranění několika pro život důležitých orgánů či orgánových komplexů, a to mozku, plic, srdce, hrudní srdečnice, jater, sleziny, což bylo doprovázeno velkou ztrátou krve, na jeho*

*následky na místě zemřela. Dále na místě zemřela XXXXX *) na následky zhmoždění mozku při kraniotraumatu, tedy zlomenin kostí klenby a spodiny lebni a krvácení do mozkových obalů. Téhož dne ve 21.10 hodin zemřel také YYYYY *) na následky traumatického otoku mozku při zhmoždění krční míchy jakožto následku zlomeniny druhého krčního obratle a roztržení atlantooccipitálního spojení. P. P. způsobil těžké zranění spočívající zejména ve zhmoždění hrudníku s oděrkami vpravo, zhmoždění pravé plíce, vícečetné zlomeniny pravostranných žeber (čtvrtého až desátého žebra), krvácení do hrudníku vpravo, průniku vzduchu do hrudníku vpravo, oděrkách na čele, tržné zhmožděné rance levého kolena, úzkostně depresivní reakci na stres. Obžalovaný tak porušil pravidla pro jízdu křižovatkou podle § 22 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, podle nichž řidič přijíždějící na křižovátku po vedlejší pozemní komunikaci označené dopravní značkou „Dej přednost v jízdě!“ nebo „Stůj, dej přednost v jízdě!“ musí dát přednost v jízdě mimo jiné vozidlům přijíždějícím po hlavní komunikaci.*

Za uvedené přečiny uložil Okresní soud Brno-venkov obviněnému podle § 143 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 4 roků. Podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku pro výkon uloženého trestu zařadil obviněného do věznice s dohledem. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložil obviněnému úhrnný trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 6 roků.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněnému povinnost nahradit škodu a nemajetkovou újmu a to Všeobecné zdravotní pojišťovně v částce 130.573 Kč, P. P. v částce 64.050 Kč, S. P. v částce 750.000 Kč, K. P. v částce 750.000 Kč, E. V. v částce 1.000.000 Kč, A. V. v částce 1.000.000 Kč a R. J. v částce 6.560 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázal poškozené P. P., S. P., K. P., E. V., A. V. a R. J. se zbytkem nároku na odčinění nemajetkové újmy a náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 229 odst. 1 tr. ř. pak poškozené P. J., V. J., K. J., S. K., O. K., O. K. 1, Re. K., Ra. K., J. K. a E. K. odkázal s jejich nároky na odčinění nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti rozsudku Okresního soudu Brno-venkov ze dne 15. 5. 2017, sp. zn. 2 T 172/2016, podal obviněný a poškozené E. V., A. V., P. P., K. P., S. P., R. J., V. J., K. J., P. J., Re. K., J. K., E. K., O. K., S. K., R. K. a O. K. 1 odvolání. Odvolání obviněného směřovalo toliko do výroku o uloženém trestu. Odvolání poškozených směřovalo do výroku o náhradě škody a odčinění nemajetkové újmy. O podaných odvoláních rozhodl Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. 5 To 279/2017, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), f), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ve výroku o povinnosti obviněného nahradit nemajetkovou újmu poškozené E. V. Podle § 259 odst. 3 písm. b), odst. 4 tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněný je podle § 228 odst. 1 tr. ř. povinen nahradit nemajetkovou újmu poškozené E. V. v částce 1.657.048 Kč. Podle § 256 tr. ř. odvolání obviněného a

Proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. 5 To 279/2017, podal obviněný prostřednictvím obhájkyne dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný nejprve zrekapituloval průběh řízení před soudy nižších stupňů a výslovně uvedl, že podané dovolání směřuje do výroku o povinnosti k náhradě nemajetkové újmy, když rozhodnutí soudu druhého stupně spočívá na nesprávném hmotněprávním posouzení. Podle obviněného výrok o náhradě nemajetkové újmy poškozené E. V. st. nemůže obstát, když odůvodnění rozhodnutí soudu druhého stupně ve vztahu k tomuto výroku nedostalo požadavků ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. Soud druhého stupně se totiž nevypořádal s tím, zda nárok byl uplatněn včas, v jaké výši, přičemž ani neuvedl příslušný hmotněprávní předpis, na podkladě kterého nárok poškozené vznikl. Neodůvodnil také, zda v době jeho rozhodování neexistovala zákonná překážka, která by rozhodnutí podle § 228 odst. 1 tr. ř. bránila (např. proto, že by nárok v té době již netrval).

Podle jeho názoru existence dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je založena tím, že v době, kdy soudy obou stupňů rozhodovaly, byly součástí trestního spisu podklady pro jiné rozhodnutí o náhradě škody, než které bylo soudem druhého stupně v případě poškozené E. V. st. učiněno.

Z kusého odůvodnění rozsudku soudu druhého stupně se podává, že v případě uvedené poškozené se jedná o náhradu nemajetkové újmy na zdraví spočívající ve ztížení společenského uplatnění poškozené z důvodu její duševní poruchy, která vyústila v invaliditu III. stupně. K tomuto mělo dojít u poškozené v důsledku úmrtí její dcery a vnoučat při dopravní nehodě, kterou zavinil obviněný a které nebyla poškozená sama účastna. Je tedy zřejmé, že u poškozené se nejedná o náhradu duševních útrap ve smyslu § 2959 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ale o náhradu bolestného a ztížení společenského uplatnění.

Dovolatel namítá, že nesprávné právní posouzení spočívá v tom, že soud druhého stupně mu uložil povinnost nahradit tzv. reflexní škodu, za kterou ovšem neodpovídá. Škoda poškozené není totiž v relevantní příčině s jeho protiprávním jednáním, neboť je „následkem následků“. Poukazuje na použitelnou judikaturu Nejvyššího soudu, která dovodila nemožnost odškodňování takto vzniklé újmy, neboť příčinná souvislost existuje pouze mezi příčinou a primárním následkem, nikoliv již mezi příčinou a dalším následkem, vzniklým na základě následku původního. Současně odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2692/2006, navazující na starší rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1455/2005. Zdůrazňuje, že přestože tato rozhodnutí vychází z tehdy platného občanského zákoníku, tak na nich v současné době není třeba ničeho nic měnit, když pro nově formulované ustanovení § 2971 je třeba naplnění zvláštních kritérií na straně škůdce.

Na závěr vyjadřuje přesvědčení, že soud druhého stupně nepřipustným a nepřezkoumatelným způsobem směšuje nároky z bolestného, ztížení společenského uplatnění a duševních útrap, přičemž dokazování spojené se zjištěním oprávněného nároku poškozené by zjevně přesáhlo rámec vymezený v § 265r odst. 7 tr. ř. ve spojení s § 265 tr. ř.

V závěru podaného dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. 5 To 279/2017, ve výroku o povinnosti k náhradě nemajetkové újmy a podle § 265m odst. 2 tr. ř. s přihlédnutím k § 265 tr. ř. poškozenou s jejím nárokem odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 1 NZO 224/2018, nejprve odkázala na rozhodnutí soudu druhého stupně s tím, že uvedla, jaký obviněný uplatnil dovolací důvod a v jakých konkrétních skutečnostech spatřuje jeho naplnění. Následně uvádí, že argumentaci obviněného týkající se nesprávné aplikace příslušných ustanovení občanského zákoníku lze v podstatné části přisvědčit.

Státní zástupkyně konstatuje, že poškozená E. V. st., uplatnila nárok v částce 3.000.000 Kč, který se skládal z nároku na náhradu duševních útrap v souvislosti s usmrcením dcery L., vnuka YYYYYY *) a vnučky XXXXX *) a z nároku za ztížení jejího společenského uplatnění v částce 1.000.000 Kč. Soud prvního stupně poškozené přiznal nemajetkovou újmu v částce 1.000.000 Kč, přičemž se zbytkem nároku poškozenou podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázal. Soud prvního stupně ve svém rozhodnutí ohledně tohoto výroku poukazuje na skutečnost, že poškozená přišla o tři přímé potomky, a že právní titul pro přiznání nemajetkové škody spatřuje v jejích duševních útrapách, utrpěných v příčinné souvislosti se spáchaným přečinem podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Rozhodnutí ovšem výslovný odkaz na ustanovení § 2959 občanského zákoníku neobsahuje.

Poškozená napadla výrok o náhradě nemajetkové újmy v celém rozsahu s akcentem na rozsah uplatněného adhezního nároku. Soud druhého stupně uznal důvodnost jejího nároku pouze zčásti a po doplnění důkazního stavu věci o v meziobdobí zpracovaný znalecký posudek MUDr. Petra Ročka přiznal poškozené nemajetkovou újmu za ztížení společenského uplatnění ve výši 1.657.048 Kč, kterou ve svém rozhodnutí komentoval výslovně slučovacím způsobem jako náhradu škody a nemajetkové újmy. Soud druhého stupně tedy ve svém rozhodnutí nerozlišil nároky z bolestného a ztížení společenského uplatnění od nároků plynoucích z utrpěných duševních útrap poškozené, když je dokonce postavil na roveň.

Podle státní zástupkyně se lze přiklonit k právnímu názoru dovolatele, že присouzený adhezní nárok na náhradu nemajetkové újmy spočívající ve ztížení společenského uplatnění není ve vztahu bezprostřední příčinné souvislosti s protiprávním jednáním obviněného z pohledu platné judikatury. Nelze v obecné rovině ani odmítat názor dovolatele, že ustanovení § 2971 občanského zákoníku vyžaduje naplnění speciálních

kritérií, jejichž prokazování by zřejmě přesáhlo limity dokazování v dovolacím řízení. Konkrétně ovšem nelze argumentaci obviněného přisvědčit, když uplatnění nároku podle § 2971 občanského zákoníku přichází v úvahu jen za situace, že aktivně legitimovanému subjektu nenáleží plnění na základě jiného pravidla. Tímto pravidlem je speciální ustanovení § 2959 občanského zákoníku, vztahující se k odškodnění duševních útrap sekundárních obětí, které utrpěly takovou újmu v souvislosti s nepřímým, zprostředkovaným vnímáním škodné události u primárně poškozeného, takže použití ustanovení § 2971 občanského zákoníku nepřichází v úvahu.

Proto se dle názoru státní zástupkyně nelze ztotožnit se závěrečným návrhem dovolatele. Státní zástupkyně připomíná, že rozhodování o náhradě nemajetkové újmy je součástí adhezního řízení, které v podstatě nahrazuje občanskoprávní řízení, ve kterém by bylo jinak o tomto nároku rozhodováno, kdy při rozhodování je třeba respektovat hmotněprávní ustanovení zvláštních předpisů, podle kterých je nárok uplatněn. Pokud se tedy poškozená řádně a včas s nárokem na náhradu nemajetkové újmy připojila a své nároky doložila, tak by o jejích nárocích mělo být v rámci trestního řízení rozhodnuto. Takto postupoval soud prvního stupně, aniž by ovšem výslovně odkázal na příslušné ustanovení § 2959 občanského zákoníku. Současně odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2844/14 ze dne 22. 12. 2015, ze kterého je zřejmé, že pokud zákon nestanoví alespoň rámcové částky pro odškodnění nemajetkové újmy, musí se soudce opírat alespoň o judikaturu vyšších soudů, zejména pokud se týká skutkově podobných případů. Takto soud prvního stupně přímo nepostupoval, když jeho odůvodnění rozhodnutí zcela neodpovídá shora citovanému nálezu, neboť není zřejmé, že by tento soud vycházel z judikatury Nejvyššího soudu, zejména z rozhodnutí sp. zn. 4 Tdo 1402/2015, kde je zakotveno základní rozpětí ospravedlnitelné výše utrpěné nemajetkové újmy. Soud měl vycházet z toho, že poškozená je přímou pozůstalou po třech jejích příbuzných, že mezi ní a těmito zemřelými příbuznými existovaly nadstandardní rodinné vztahy, a to i z pohledu prožitých rodinných událostí osudového charakteru, které jsou rozvedeny na str. 12 rozsudku soudu prvního stupně. Soudu prvního stupně lze toliko vytýkat, že rozhodnutí neodůvodnil úvahami, do jaké míry je základní rozpětí ovlivněno jak zpříšňujícími, tak zmírňujícími kritérii ve smyslu všech specifík posuzovaného případu. Přesto lze mít za to, že vzhledem ke zjištěnému silnému citovému vztahu mezi poškozenou a jejími potomky, v rámci rodiny, která již byla postižena předchozími osudovými traumaty, včetně fatálního postižení jednoho z dětí, při trojnásobné ztrátě jejích třech potomků, se intenzita prožitých duševních poruch poškozené zcela zákonitě prohloubila do takové úrovně, že ve vztahu ke každému ze tří zemřelých potomků mohla být taková ztráta odčiněna peněžitým plněním pohybujícím se ve středové úrovni judikovaného základního náhradového rozpětí, tj. ve výši priznaného 1.000.000 Kč. S přihlédnutím k dalšímu dopadu prožitého traumatu do oblasti jejího života z hlediska psychického zdraví, které nemohlo být v řízení před soudem prvního stupně zohledněno, pak lze akceptovat zvýšení nemajetkové újmy na částku 1.657.048 Kč.

V závěru vyjádření státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. 5 To 279/2017, a rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 15. 5. 2017 ve výrocích o náhradě nemajetkové újmy týkajících se poškozené E. V. st., jakož i všechna další rozhodnutí obsahově na zrušenou část navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 265m odst. 2 tr. ř. a v rozsahu zrušení sám rozhodl rozsudkem tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. je obviněný povinen zaplatit na náhradě nemajetkové újmy poškozené E. V. st. částku ve výši 1.657.048 Kč s tím, že se zbytkem nároku se poškozená podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkazuje na řízení ve věcech občanskoprávních. Současně navrhla, aby Nejvyšší soud rozhodl podle § 265r odst. 1 věta první tr. ř. ve veřejném zasedání. Souhlas s neveřejným zasedáním pak vyslovila pro případ jiného než navrženého rozhodnutí podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou prostřednictvím obhájkyne, tedy podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. a v souladu s § 265d odst. 2 tr. ř., přičemž lhůta k podání dovolání byla ve smyslu § 265e tr. ř. zachována.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda námitky vznesené obviněným naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod, jehož existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

Ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným oprávným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném oprávném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného oprávného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03). Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozsudku z vlastní iniciativy. Právně fundovanou

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy *rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení*. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen v zásadě pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Dovolací soud musí – s výjimkou případu tzv. extrémního nesouladu – vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

Ze skutečností výše uvedených vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

Na podkladě těchto východisek přistoupil Nejvyšší soud k posouzení dovolání obviněného.

Obviněný naplnění zvoleného dovolacího důvodu dovozuje ze skutečnosti, že soud druhého stupně při rozhodování o nároku na odčinění nemajetkové újmy nesprávně aplikoval příslušná ustanovení občanského zákoníku. Vzhledem ke konkrétnímu obsahu zvolené dovolací argumentace lze uzavřít, že obviněný uplatnil námitky právně relevantním způsobem, když namítá nesprávné použití jiného hmotněprávního předpisu, konkrétně občanského zákoníku. Obviněný totiž namítá porušení předpisů, kterým se řídí přiznání nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy, což je námitka podřaditelná pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (blíže viz NS 17/2002-T 413, NS 25/2004- 589, TR NS 6/2004- T 703 a TR NS 34/2007- T 974).

Z pohledu uplatněné argumentace považuje Nejvyšší soud za vhodné uvést následující. Poškozená E. V. st. v řízení před soudem prvního stupně před zahájením dokazování dne 4. 11. 2016 uplatnila prostřednictvím svého zmocněnce nárok na odčinění nemajetkové újmy spočívající v duševních útrapách podle § 2959 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen občanský zákoník). Na náhradě nemajetkové újmy požadovala částku 2.000.000 Kč (viz č. 1. 304). Předmětná částka se skládala z požadavků na 1.000.000 Kč za duševní útrapy spojené s úmrtím dcery L. a částky 500.000 Kč za úmrtí každého z jejích

vnoučat. Následně ještě před zahájením dokazování rozšířila přípisem ze dne 7. 12. 2016 svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy představující její ztížení společenského uplatnění spočívající v utrpených zdravotních následcích, které vyčíslila na částku 1.000.000 Kč (viz č. l. 340). Protože ze strany poškozené došlo k rozšíření návrhu na odčinění nemajetkové újmy a poškozená výslovně neuvedla, podle jakého ustanovení občanského zákoníku uplatňuje tento svůj rozšířený nárok, lze se domnívat, že byt' používá termín ztížení společenského uplatnění, tak tento nárok požaduje podle § 2959 občanského zákoníku. Soud prvního stupně následně o nároku poškozené rozhodl tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněnému povinnost odčinit poškozené E. V. st. nemajetkovou újmu v částce 1.000.000 Kč, když podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázal poškozenou se zbytkem jejího nároku na odčinění nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních. Byt' soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku přímo explicitně ve vztahu k poškozené E. V. st. neuvádí, podle jakého ustanovení občanského zákoníku nárok přiznává, je z odůvodnění rozhodnutí patrné, že při přiznání tohoto nároku rozhodl o odškodnění za duševní útrapy podle § 2959, když odkazuje na blízký citový vztah mezi poškozenou a zemřelými poškozenými a těžkou životní situací celé rodiny poškozené, která vedla k vytvoření nadstandardních rodinných vztahů (viz str. 12 rozsudku). Formulovanému závěru nasvědčuje i skutečnost, že na straně 11 rozsudku soud prvního stupně obecně cituje ustanovení § 2959 občanského zákoníku.

Proti rozsudku soudu prvního stupně mimo jiných osob podala i poškozená E. V. st. odvolání, které směřovalo do výroku o náhradě nemajetkové újmy, když požadovala, aby jí byla přiznána nemajetková újma v částce 3.000.000 Kč jako odškodnění duševních útrap a ztížení společenského uplatnění (viz č. l. 564). Ještě před konáním veřejného zasedání o podaných odvoláních poškozená rozšířila uplatněný nárok na odčinění nemajetkové újmy na částku 3.657.048 Kč, když současně předložila znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ohledně ztížení společenského uplatnění (viz č. l. 588). Soud druhého stupně rozhodl ve věci rozsudkem, kterým zrušil podle § 258 odst. 1 písm. b), f), odst. 2 tr. ř. výrok o povinnosti obviněného nahradit poškozené E. V. st. nemajetkovou újmu. Následně podle § 259 odst. 3 písm. b), odst. 4 tr. ř. rozhodl tak, že uložil obviněnému povinnost nahradit poškozené E. V. st. nemajetkovou újmu v částce 1.657.048 Kč. Z písemného odůvodnění tohoto rozsudku, se podává, že podle znaleckého posudku ztížení společenského uplatnění činí 1.657.048 Kč a že soud druhého stupně přiznal poškozené náhradu škody a nemajetkové újmy v této výši. Lze tedy konstatovat, že z tohoto rozhodnutí není patrné, podle jakého ustanovení občanského zákoníku soud postupoval. Zároveň je nutno podotknout, že výrok, kterým byla poškozená E. V. st. soudem prvního stupně podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázána se zbytkem nároku na odčinění nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, zůstal nedotčen, když soud druhého stupně tento

	výrok	nezrušil.
--	-------	-----------

Lze tedy uzavřít, že v řízení před soudy nižších stupňů bylo rozhodováno ve vztahu k poškozené E. V. st. o odčinění nemajetkové újmy podle § 2959 občanského zákoníku,

kteřá se skládala z požadavků na odčinění duševních útrap včetně ztížení společenského uplatnění. Odčinění duševních útrap pozůstalých po obětech upravuje § 2959 občanského zákoníku. Podle tohoto ustanovení při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti. Obecně je třeba konstatovat, že podle toho, zda se duševní utrpení rozvine v onemocnění, či ne, odlišuje se psychický šok a citová újma. Občanský zákoník v ustanovení § 2959 používá široký pojem duševní útrapy, tedy nerozlišuje, zda se tímto pojmem rozumí situace, kdy se duševní útrapy rozvinou v onemocnění (např. posttraumatická stresová porucha) či se tímto pojmem rozumí pouze citová újma, která se neprojeví (nebo jen velmi málo) fyzickými symptomy, někdy se také hovoří o čisté duševní újmě. Autoři komentáře Občanského zákoníku (viz [Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část, \(§ 2055–3014\), 1. vydání, 2014](#), nakladatelství C. B. Beck) zastávají názor, že správné je užší pojetí, neboť v případě duševních útrap, které se rozvinou do psychického onemocnění, jde již o újmu na zdraví, kterou je nutno řešit samostatně podle jiných pravidel; jsou s ní spojeny i další nároky (např. náhrada ztráty na výdělku apod.). Podle autorů je však zřejmé, že časté budou i případy hraniční, které by rozhodně neměly vést k odmítnutí jakékoli náhrady. Proto je podle nich třeba mít na paměti, že budou-li pochybnosti o tom, zda sekundární oběť trpí duševní nemocí, nevylučuje to postup podle § 2959 a přiznání náhrady za duševní útrapy (blíže viz Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014), nakladatelství C. B. Beck, 1. vydání, 2014, s. 1717 – 1722).

Z pohledu těchto naznačených závěrů bylo přistoupeno k dovolání obviněného. V dané věci ještě považuje Nejvyšší soud z pohledu uplatněné dovolací argumentace a odkazů na platnou judikaturu konstatovat následující. Především je třeba uvést, že podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2692/2006 a předcházejících rozhodnutí (např. R 7/1979, 25 Cdo 1455/2005), „*příčinnou souvislost mezi jednáním škůdce a vzniklou škodou nelze dovodit ze skutečnosti, která je již sama následkem, za něž škůdce odpovídá z jiného právního důvodu. Tak je tomu např. tehdy, utrpěl-li někdo škodu v důsledku reakce (šoku) na zprávu o smrtelném úrazu jiné osoby, který škůdce způsobil a za škodu z něhož odpovídá.*“. Z uvedeného tedy vyplývá, že podle platné judikatury mezi vzniklou újmou na zdraví tzv. sekundární oběti a jednáním pachatele není dána příčinná souvislost, a proto nelze takové sekundární oběti přiznat nárok na náhradu ztížení společenského uplatnění.

V dané věci poškozená nebyla přímou účastnicí dopravní nehody a nebylo jí v jejím důsledku ublíženo na zdraví, a proto není splněn předpoklad uvedený v § 2958 občanského zákoníku pro přiznání nemajetkové újmy podle tohoto ustanovení. Požaduje proto důvodně nároky podle § 2959 občanského zákoníku. Předmětné duševní útrapy spočívaly jednak ve vlastní psychické bolesti vyvolané vnímáním újmy blízkého člověka jako újmy vlastní (smutek, žal) a v dalším strádání spočívajícím v šoku poškozené ze

zprávy o smrtelné dopravní nehodě, ztrátě životní perspektivy ve vztahu k zemřelé dceři a vnoučatům a ve způsobené újmě na zdraví. Způsobená újma na zdraví u poškozené má povahu následku z následku. Jinak řečeno poškozená utrpěla újmu na zdraví z důvodu, že její duševní utrpení se rozvinulo v onemocnění duševního typu. Skutečnost, že duševní utrpení poškozené se rozvinulo v duševní onemocnění, svědčí o mimořádné intenzitě citové újmy poškozené v důsledku úmrtí třech osob, a neodpovídá zpravidla se vyskytující citové újmě vyvolané v důsledku úmrtí blízkých osob. Lze mít za to, že toto mimořádné duševní utrpení poškozené může být odčiněno v rámci náhrady nemajetkové újmy sekundární oběti podle § 2959 občanského zákoníku tak, aby bylo vyváženo její utrpení. V tomto směru je třeba zdůraznit, že z provedeného dokazování, především lékařské zprávy o zdravotním stavu poškozené a předloženého znaleckého posudku z oboru zdravotnictví MUDr. Petra Ročka, je nepochybné, že duševní utrpení poškozené vyvolané usmrcením třech jejích nejbližších příbuzných, neboť se jednalo o její dceru a dvě vnoučata, přerostlo v duševní onemocnění, jež je trvalého rázu a představuje další podstatný zásah do života poškozené. Tato skutečnost by měla najít svůj výraz při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy za duševní útrapy poškozené podle § 2959 občanského zákoníku, neboť se jedná o mimořádně se vyskytující následek úmrtí většího počtu osob blízkých.

Z pohledu shora naznačených úvah lze uzavřít, že okolnost spočívající v tom, že u sekundární oběti v důsledku úmrtí osob jí blízkých došlo k prohloubení jejího citového utrpení do té míry, že přerostlo ve vznik duševního onemocnění, by mělo být vyjádřeno právě ve výši náhrady nemajetkové újmy přiznané podle § 2959 občanského zákoníku. Vznik duševního onemocnění svědčí o míře zásahu do práv této sekundární oběti, zejména o mimořádné intenzitě tohoto zásahu.

Vzhledem ke shora naznačeným závěrům shledal Nejvyšší soud, že pokud poškozená doložila v rámci svých uplatněných nároků, že v důsledku smrti jí osob blízkých došlo u ní k duševnímu onemocnění, které je trvalého rázu a má povahu ztížení společenského uplatnění v tom směru, že u ní došlo do budoucna k omezené seberealizaci ve sféře rodinného, kulturního a společenského života, což jí znemožňuje žít plnohodnotný život, takový jaký žila před předmětnou dopravní nehodou, lze tuto skutečnost vzít v úvahu při rozhodování o nárocích této poškozené podle § 2959 občanského zákoníku a dát zmíněné skutečnosti i odpovídající výraz ve výši přiznaného nároku na odčinění nemajetkové újmy. Jinak řečeno, pokud sekundární oběť utrpí v důsledku citových útrap duševní onemocnění trvalého rázu, není možno toto odčinit podle § 2958 občanského zákoníku, ale tuto skutečnost lze vzít v úvahu při rozhodování o jejím nároku podle § 2959 občanského zákoníku.

Následně se Nejvyšší soud zabýval výši přiznaného nároku na odčinění nemajetkové újmy poškozené soudem druhého stupně. Uvedený soud přiznal poškozené nemajetkovou újmu v částce 1.657.048 Kč, kdy ve výroku o přiznání nemajetkové újmy neuvádí, že by se jednalo o odčinění nemajetkové újmy spočívající v bolestni či ztížení společenského uplatnění, což by nepochybně musel učinit, pokud by rozhodoval o těchto nárocích, neboť

u jednotlivých kategorií nemajetkové újmy je potřeba penězi vymezit částku požadovanou poškozeným, jakož i to, z jakých důvodů tak činí (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. 8 Tdo 33/2016). Již z tohoto postupu soudu druhého stupně lze dovodit, že rozhodoval o přiznání nároku podle § 2959 občanského zákoníku. Nejvyšší soud si je vědom jisté rozporuplnosti mezi výrokem rozsudku soudu druhého stupně a písemným odůvodněním rozsudku, ve kterém uvádí, že ze znaleckého posudku je jednoznačně prokázána výše ztížení společenského uplatnění a že přiznal poškozené náhradu škody a nemajetkové újmy v této výši. V tomto směru je třeba především zdůraznit, že z výroku rozsudku soudu druhého stupně je zřejmé, že se jedná o náhradu nemajetkové újmy. Není tam tedy uvedeno, že se jedná o náhradu nemajetkové újmy spočívající ve ztížení společenského uplatnění, když také nelze pominout, že poškozená své nároky opírá o ustanovení § 2959 občanského zákoníku. Navíc je třeba podotknout, že soud druhého stupně v písemném odůvodnění uvádí, že se zároveň jedná o náhradu škody, kterou ovšem poškozená nepožadovala, a zcela pominul částku 1.000.000 Kč, kterou jí přiznal soud prvního stupně jako náhradu nemajetkové újmy za uplatněné duševní útrapy. Lze tedy uzavřít, že byť je odůvodnění rozsudku rozporuplné, nemůže toto zakládat důvodnost podaného dovolání obviněného, když dovoláním podle § 265a odst. 4 tr. ř. lze napadnout toliko výrok určitého rozhodnutí, nikoliv jeho odůvodnění (Šámal P. a kol. Trestní řád II., § 157 až 314s, Komentář 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, 3147 s). Rozhodující a podstatné je, že z obsahu spisového materiálu a výroku rozsudku soudu druhého stupně je nepochybné, že ve vztahu k poškozené bylo rozhodováno o nároku na náhradu nemajetkové újmy spočívající v náhradě utrpěných duševních útrap.

Ohledně výše přiznaného nároku na odčinění nemajetkové újmy spočívající v utrpěných duševních útrapách bylo shledáno, že byla dodržena kritéria jejího přiznávání. Obecně je třeba uvést, že při úvahách o výši odčinění nemajetkové újmy podle § 2959 občanského zákoníku je třeba vycházet z principu proporcionality. Přitom se zohledňují okolnosti na straně poškozeného (tj. pozůstalého), mezi které patří zejména kvalita a intenzita příbuzenského vztahu, věk, materiální závislost pozůstalého na usmrcené osobě apod. Na straně obviněného je třeba vzít v úvahu především jeho postoj k projednávané věci, dopad události do jeho duševní sféry a míru zavinění, eventuálně spoluzavinění usmrcené osoby. Současně platí, že duševní útrapy spojené s prožíváním usmrcení blízké osoby je třeba pro účely stanovení výše náhrady posuzovat z pohledu průměrného člověka. Případné důvody snížení či naopak zvýšení této náhrady musí být v rámci trestního řízení řádně doloženy a prokázány poškozeným. Obvyklá výše nemajetkové újmy se může pro skupinu citově nejbližší spjatých osob, jakými jsou rodiče, děti a manželé pohybovat v základním rozpětí mezi 240 000 Kč až 500 000 Kč (blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015).

V dané věci na základě provedeného dokazování bylo zjištěno, že z hlediska příbuzenského vztahu byl vztah mezi poškozenou a zemřelými vztahem nejbližších příbuzných. Jedná se o vztah rodiče a dítěte a vnoučat, když poškozená byla matkou

zemřelé L. P. a zároveň babičkou zemřelých YYYYYY *) a XXXXX *). Z provedeného dokazování je také nepochybné, že vztah mezi poškozenou a zemřelými byl velmi intenzivní, což lze doložit předchozími rodinnými událostmi. Poškozená totiž zůstala na výchovu svých pěti dětí sama, jelikož manžel a otec dětí ji opustil, což nepochybně kladlo zvýšené nároky na výchovu a výživu dětí poškozené, ale zároveň vedlo k silnému vztahu poškozené vůči zemřelé, která byla jejím nejmladším dítětem. Nelze také pominout, že rodina poškozené včetně její zemřelé dcery, musela čelit i exekučnímu řízení, které bylo vyvoláno dluhy manžela poškozené, který byl zároveň otcem zemřelé, což opětovně kladlo zvýšené nároky na soudržnost celé rodiny. Současně došlo k tomu, že syn poškozené a bratr zemřelé utrpěl v 18 letech úraz, v důsledku kterého ochrnul a zemřelá dcera pomáhala matce s péčí o něj. Byla to právě zemřelá dcera, která se měla o bratra v budoucnu postarat. Měla i patřičnou odbornou přípravu, když vystudovala střední odbornou školu zaměřenou na ošetrovatelství. Lze tedy uzavřít, že vztah mezi poškozenou a zemřelými byl velmi citově intenzivní, když citovou újmu poškozené nepochybně prohloubila skutečnost, že při dopravní nehodě zemřeli tři její nejbližší příbuzní, z toho dvě děti velmi malého věku, které měly celou budoucnost před sebou. Z pohledu poškozené došlo k tomu, že předčasně zemřela část její rodiny a přišla tím o část budoucího pokolení své rodiny, což nepochybně prohloubilo její duševní útrapy. Zároveň nelze pominout ani skutečnost, že duševní útrapy poškozené jsou natolik intenzivní, že u ní došlo k vzniku duševní nemoci v důsledku prožitého utrpení. Za této situace lze mít v konečném důsledku za to, že u poškozené je zcela na místě za ztrátu dcery přiznat poškozené z hlediska proporcionality a zásad slušnosti částku 1.000.000 Kč, což odpovídá i přiznané výši náhrady nemajetkové újmy v obdobných věcech (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2016, sp. zn. 7 Tdo 1389/2016). Zbývající částka ve výši 657.048 Kč pak náleží poškozené za úmrtí nezletilých vnoučat. Tuto částku nelze považovat za nepřiměřeně vysokou. Zde je ovšem třeba podotknout, že poškozená byla se zbytkem nároku na náhradu nemajetkové újmy odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních, když jak již bylo naznačeno, výrok podle § 229 odst. 2 tr. ř. zůstal rozhodnutím soudu druhého stupně nedotčen.

Vzhledem ke shora uvedeným závěrům lze uvést, že dovolání obviněného bylo ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podáno z důvodů, které lze podřadit pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., kdy ovšem uplatněné námitky jsou zjevně neopodstatněné.

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Nejvyšší soud dovolání odmítne, „*jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné*“. Jelikož v posuzované věci jako takové vyhodnotil dovolání obviněného, rozhodl o něm způsobem uvedeným ve výroku tohoto usnesení. Za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. rozhodl Nejvyšší soud o tomto mimořádném opravném prostředku obviněného v neveřejném zasedání. Pokud jde o rozsah odůvodnění tohoto usnesení, odkazuje na ustanovení § 265i odst. 2 tr. ř., podle něhož „*V odůvodnění usnesení o odmítnutí dovolání Nejvyšší soud jen stručně uvede důvod odmítnutí poukazem na*

okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí“.

Poučení: Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 20. 6. 2018

JUDr.
předseda

František
senátu

Hrabec

Vypracovala:

JUDr.

Marta

Ondrušová

*) Byl použit pseudonym ve smyslu zákona č. 45/2013 Sb.